

Áramkörök vizsgálata visszafejtéses számolással

Kőházi-Kis Ambrus

1. A visszafejtéses számolás lényege

Egyetlen generátort tartalmazó áramkörben a soros-, párhuzamoskapcsolás kategóriák szerint értelmezhető áramkörben az egyen ellenállásokon folyó áramok kiszámítására szolgáló eljárás.

A visszafejtés elnevezést használom mivel az eredő ellenállás kiszámolása után az egyes ellenállásokon folyó áramokat és a rajtuk eső feszültségeket fokozatosan az információkat visszafejtve határozhatjuk meg.

Az ellenálláshálózat átrajzolását, ami segítségével tisztázhatjuk az ellenállások soros-párhuzamos viszonyait, egy másik segédletben jártam körül.

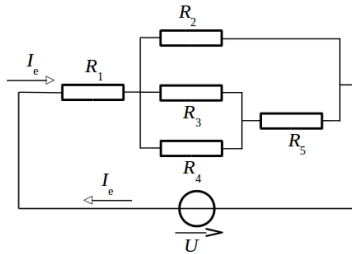
Ha tudjuk egy ellenálláson folyó áramot, akkor Ohm-törvénye segítségével számolhatjuk a rajta eső feszültséget, amiből kiszámolhatjuk a vele sorba kapcsolt ellenállások feszültségeit, majd abból áramait.

Ha ismerjük egy ellenálláson eső feszültséget, akkor Ohm-törvénye segítségével számolhatjuk a rajta folyó áramot, amiből kiszámolhatjuk a vele párhuzamosan kapcsolt ellenállások áramait, majd abból feszültségeit.

Az eljárást egy példán szemléltetem.

2. Egy mintapéllda

Adatok: $U = 12\text{ V}$, $R_1 = 4\ \Omega$, $R_2 = 70\ \Omega$, $R_3 = 40\ \Omega$, $R_4 = 60\ \Omega$, $R_5 = 6\ \Omega$.

2.0.1. ábra. A feladat az ellenállásokon folyó áramok meghatározása

Az ellenálláshálózat R_e eredő ellenállása:

$$\begin{aligned} R_e &= R_1 + R_2 \times (R_3 \times R_4 + R_5) = 4 + 70 \times (40 \times 60 + 6) = \\ &= 4 + 70 \times (24 + 6) = 4 + 70 \times 30 = 4 + 21 = 25\ \Omega \end{aligned}$$

A számolás részletezése fontos a következők miatt, amert belőle kiolvashatók az egyes ellenálláshálózat-részletek ellenállásai. Pl. R_3 és R_4 eredője $R_{34} = 24\ \Omega$; R_3 , R_4 és R_5 eredője $R_{345} = 30\ \Omega$.

Az eredő ellenállással számolhatjuk az áramkör I_e eredő áramát:

$$I_e = \frac{U}{R_e} = \frac{12 \text{ V}}{25 \Omega} = 0,48 \text{ A}.$$

Most kezdődik a visszafejtés!

Az eredő áram megegyezik R_1 ellenállás R_1 áramával,

$$I_1 = I_e = \underline{\underline{0,48 \text{ A}}}.$$

Ismerve R_1 áramát számolhatjuk annak U_1 feszültségét:

$$U_1 = R_1 I_1 = 4 \Omega \cdot 0,48 \text{ A} = \underline{\underline{1,92 \text{ V}}}.$$

A többi, az R_1 ellenállással sorba kapcsolt ellenállásokra (azok eredőjére) a maradék U_{2345} feszültség esik:

$$U_{2345} = U - U_1 = 12 - 1,92 = 10,08 \text{ V}.$$

Ez a feszültség ugyanaz az R_2 és R_{345} ellenállások párhuzamos kapcsolásának mindkét ágára, ezért

$$U_2 = U_{2345} = \underline{\underline{10,08 \text{ V}}}.$$

Ismerve R_2 feszültségét, számolhatjuk I_2 áramát:

$$I_2 = \frac{U_2}{R_2} = \frac{10,08 \text{ V}}{70 \Omega} = \underline{\underline{0,144 \text{ A}}}.$$

Az R_2 ellenállás párhuzamos kapcsolásban van R_{345} alsó ági eredő ellenállással, kettejük párhuzamos kapcsolásán megoszlik I_1 áram:

$$I_{345} = I_1 - I_2 = 0,48 \text{ A} - 0,144 \text{ A} = \underline{\underline{0,336 \text{ A}}},$$

amely áram megegyezik az R_5 ellenállás áramával (I_{345} egy olyan olyan részhálózat eredő ellenállásnak az eredő árama, amelyben R_5 a többi ellenállással sorba van kapcsolva):

$$I_5 = I_{345} = \underline{\underline{0,336 \text{ A}}}.$$

Adatok: $U = 12 \text{ V}$, $R_1 = 4 \Omega$, $R_2 = 70 \Omega$, $R_3 = 40 \Omega$, $R_4 = 60 \Omega$, $R_5 = 6 \Omega$.

Ismerve R_5 ellenállás áramát, számolhatjuk U_5 feszültségét:

$$U_5 = R_5 I_5 = 6 \Omega \cdot 0,336 \text{ A} = \underline{\underline{2,016 \text{ V}}}.$$

Az U_2 feszültség megoszlik R_5 és R_{34} ellenállásokon, így:

$$U_{34} = U_2 - U_5 = 10,08 \text{ V} - 2,016 \text{ V} = 8,064 \text{ V},$$

ami R_3 és R_4 ellenállások párhuzamos kapcsolásán eső feszültség, így:

$$U_3 = U_4 = U_{34} = \underline{\underline{8,064 \text{ V}}}.$$

Ha pedig ismerjük R_3 és R_4 ellenállások feszültségeit, akkor számolhatjuk áramait:

$$I_3 = \frac{U_3}{R_3} = \frac{8,064 \text{ V}}{40 \Omega} = \underline{\underline{0,2016 \text{ A}}},$$

$$I_4 = \frac{U_4}{R_4} = \frac{8,064 \text{ V}}{60 \Omega} = \underline{\underline{0,1344 \text{ A}}}.$$